

Konya-Meram'da Dumansız Hava Sahası Denetimi Yapan Ekiplerin Karşılaştıkları Sorunlar

The Problems Encountered By Smokeless Airspace Audit Teams In Konya-Meram

Lütfi Saltuk Demir, İsmail Hakkı Tunçez, Yasemin Durduran, Mehmet Uyar, Tahir Kemal Şahin

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Meram Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Konya, Türkiye

ABSTRACT

Aim: There are many plans and programs in our country to combat tobacco in a comprehensive manner, and tobacco inspections are regularly carried out by provincial tobacco control committee. However, teams conducting audits face various problems, which reduces the effectiveness and continuity of audits. The aim of this study is to determine the problems encountered by smokeless airspace audit teams.

Material and Method: This cross-sectional study included Community Health Center, District Police Headquarters and Municipal Office staff, who supervised smokeless airspace in the last year in Meram, Konya and accepted to participate in the work. A questionnaire form prepared by the researchers by investigating the literature and examining the related legislation was applied to the participants. Analysis of the obtained data was performed by using statistical package program on the computer.

Results: 40.0% of those surveyed worked in the Police Headquarters, 35.0% in the Municipality, and the remaining 25.0% in the Community Health Center. The median number of audits made by the audit team during the last year was 100 (2–2000). It was found that staff working at the Community Health Center performed more audit than the Police and Municipal teams. The proportion of respondents who encountered any problems during the audits was 49.0%. The group with the most problems was found to be the employees of the Community Health Center. The three problems most frequently encountered by tobacco auditor were; Verbal attacks (44.9%), threats (22.4%) and physical attacks (14.3%).

Conclusion: It would be beneficial for police and gendarmerie teams to accompany the Community Health Center teams, who undertake the majority of the workload and face more problems at the same time, during tobacco audits.

Key words: tobacco control; smokeless airspace; Konya

ÖZET

Amaç: Ülkemizde tütünle mücadele konusunda kapsamlı olarak birçok plan ve program yürütülmekte, aynı zamanda il tütün kontrol

kurulları tarafından tütün denetimleri düzenli olarak yapılmaktadır. Ancak denetimleri yapan ekipler çeşitli sorunlarla karşılaşmakta olup, bu durum denetimlerin etkinliğini ve sürekliliğini azaltmaktadır. Bu çalışma ile dumansız hava sahası denetimi yapan ekiplerin karşılaştıkları sorunların belirlenmesi amaçlanmıştır.

Materyal ve Metot: Kesitsel tipte olan bu çalışmaya, Konya ili Meram ilçesinde son bir yıl içerisinde dumansız hava sahası denetimi yapan ve çalışmaya katılmayı kabul eden Toplum Sağlığı Merkezi, İlçe Emniyet Müdürlüğü ve Belediye Zabıtası çalışanları dahil edildi. Katılımcılara literatür taranarak ve ilgili mevzuat incelenerek araştırmacılar tarafından hazırlanan veri toplama formu uygulandı. Elde edilen verilerin analizi bilgisayarda istatistik paket programı kullanılarak gerçekleştirildi.

Bulgular: Araştırmaya katılanların %40,0'ı Emniyet Müdürlüğü, %35,0'i Belediye Başkanlığı, kalan %25,0'i ise Toplum Sağlığı Merkezi'nde çalışmaktaydı. Son bir yıl içinde denetim ekibinin yaptığı denetim sayısı ortancası 100 (2–2000) idi. Toplum Sağlığı Merkezi'nde çalışan personelin Emniyet ve Belediye ekiplerinden daha fazla denetim yaptığı tespit edildi. Denetimler esnasında herhangi bir sorunla karşılaştığını ifade eden katılımcıların oranı %49,0'du. En çok sorunla karşılaşan grubun Toplum Sağlığı Merkezi çalışanları olduğu saptandı. Tütün denetimi yapan katılımcıların en çok karşılaştığı üç sorun sırasıyla; sözel saldırı (%44,9), tehdit edilme (%22,4) ve fiziksel saldırı (%14,3) olarak tespit edildi.

Sonuç: İş yükünün büyük çoğunluğunu üstlenen ve aynı zamanda daha çok sorunla karşılaştığı düşünülen Toplum Sağlığı Merkezi ekiplerine tütün denetimleri esnasında polis veya jandarma ekiplerinin eşlik etmesi faydalı olacaktır.

Anahtar kelimeler: tütün denetimi; dumansız hava sahası; Konya

Giriş

Tütün kullanımı, tüm kullanıcılarına zarar verdiği ve yaklaşık yarısını öldürdüğü bilinmesine karşın halen gelişmekte olan ülkeler başta olmak üzere tüm dünya ülkelerini tehdit eden küresel bir salgın olma özelliğini korumaktadır¹. Tütün kullanımını azaltmak amacıyla pek çok yol denenmiştir. Fakat tütün kullanımının neden olduğu sağlık problemlerinin ortaya konmasının

İsmail Hakkı Tunçez, Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Dekanlığı 1. Kat 106 Nolu Oda, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, 42060, Meram 42060 Konya - Türkiye, Tel. 0505 553 24 68 Email. i-tuncez@hotmail.com
Geliş Tarihi: 11.06.2017 • Kabul Tarihi: 21.09.2017

üzerinden yıllar geçmesine rağmen çok az sayıda ülke tütün salgınını önlemeye yönelik etkili ve bilinçli stratejiler uygulamıştır. Özellikle gelişmekte olan ülkeler bu konuda çok daha az şey yapmaktadır². Bunun sonucu olarak tütün kaynaklı hastalık ve ölümler gelişmekte olan ülkelere göre yüzde 80 daha fazla görülmektedir³.

Etkin tütün kontrol politikaları uygulanmadığı takdirde Dünya genelinde 2030 yılında 8 milyondan fazla, 21. yüzyılda ise bir milyar kişinin tütün kullanımına bağlı öleceği tahmin edilmektedir¹. Yine Dünya genelinde aktif veya pasif olarak tütün ürünlerine maruziyet sonucu oluşan primer kanserler, diyabet, kardiyovasküler hastalıklar ve kronik akciğer hastalıkları tüm ölümlerin yaklaşık %63'üne neden olmaktadır⁴. Sağlık üzerindeki olumsuz etkilerinin yanı sıra tütün kullanımının sosyal ve ekonomik boyutları da oldukça önemli olup, hem içene hem de topluma maliyeti çok büyüktür. Tütün ürünlerinin yol açtığı hastalıklar nedeniyle ülkemize verdiği yıllık ekonomik zarar yaklaşık olarak 2,72 milyar \$ iken, bu rakam dünya çapında \$200 milyara yakındır⁵. Tüm bu tahmin ve göstergeler, tütün kullanımının ulusal ve uluslararası düzeyde önlem alınması gereken önemli bir halk sağlığı sorunu olduğunu göstermektedir.

Yasal önlemlerin tütün ile savaşta etkili bir araç olduğu, birçok araştırmacı tarafından gösterilmiştir⁶⁻⁸. Dünya Sağlık Örgütü'nün kabul ettiği ve Türkiye'de de yürürlüğe giren Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi'ne göre, tütün dumanından korunmak için %100 sigarasız alanların sağlanması gereklidir. Bu amaçla kapalı alanlarda sigara içme yasakları öncelikle Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Norveç gibi gelişmiş ülkelerde başlamıştır⁹. Ülkemizde ise, Kasım 1996'da yürürlüğe girmiş olan 4207 sayılı "Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun", 3 Ocak 2008'de genişletilmiş ve 19 Temmuz 2009'da tüm kademeleri ile yürürlüğe girmiştir. Bu yasaya göre tütün kullanım alanları; kamu ve özel kişilere ait açık alanlar, ikamete mahsus evler ve tütün tüketimine özel alan olarak ayrılacak bazı istisnai yerler ile sınırlandırılmıştır¹⁰.

Yasanın uygulanmasına yönelik olarak illerde 'İl Tütün Kontrol Kurulları' kurulmuştur. Böylece illerde bulunan tüm kamu kurum ve kuruluşları, üniversite ve sivil toplum örgütleri tütün mücadelesi içine girmiş ve tütün kontrolü hakkında geniş tabanlı bir mücadelenin ülke genelinde yaygınlaştırılması hedeflenmiştir¹¹. Uygulamanın usulünü belirlemek için denetim ve

izlem hakkında genelge yayımlanmıştır. Bu genelge, yerel düzeyde 4207 sayılı yasa hükümlerine yönelik uygulamaların izlenmesi, değerlendirilmesi, eşgüdümü ile uygulanması için yol göstericidir. Aynı zamanda il tütün kontrol kurullarının görevlerini belirlemektedir¹².

Kapalı alanlarda sigara yasağının başarısı için denetimlerin belirli bir düzen içinde ve sürekli olarak yapılması gerekmektedir. Bu amaçla oluşturulan denetim ekipleri Sağlık Bakanlığı'nca yayımlanan "Denetim Ekipleri için Rehber" usulünce düzenli denetimler yapmaktadır¹². Sağlık Bakanlığı verilerine göre Türkiye'de 2008 yılı Mayıs ayından 2016 yılı yarısına kadar ülke genelinde 2828 denetim ekibi ile 3,5 milyon (3.670.672) denetim gerçekleştirilmiş ve bu denetimlerde 25.334.127 TL idari para cezası kesilmiştir¹³. Ancak bu verilere rağmen Türkiye genelinde ihlallerin halen yüksek düzeylerde devam ettiği gözlenmekte ve çeşitli çalışmalarda gösterilmektedir¹⁴.

Türkiye tütün kontrolü hakkında gereken yasal hükümler açısından Dünya'nın pek çok ülkesinden ileride bulunmasına rağmen, bu yasanın uygulanma sürecinde ne derecede etkin bir faaliyet içerisinde bulunduğu konusu tartışmaya açıktır¹⁵. Bu çalışmada, uygulama sürecinde sıkıntılı durumlara neden olabileceği düşünülen, dumanlı hava sahası denetimi yapan ekiplerin karşılaştığı sorunların tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Materyal ve Metot

Araştırma, Konya ili Meram ilçesinde yürütülen kesitsel tipte bir çalışmadır. Araştırmanın yürütülebilmesi için Necmettin Erbakan Üniv. Meram Tıp Fakültesi İlaç ve Tıbbi Cihaz Dışı Araştırmalar Etik Kurulundan izin alındı. Literatür taranarak ve ilgili mevzuat incelenerek hazırlanan 25 sorudan oluşan veri toplama formu ilgili birimlerden yazılı izin alınarak son bir yıl içerisinde dumanlı hava sahası denetimi yapan ve çalışmaya katılmayı kabul eden Toplum Sağlığı Merkezi, İlçe Emniyet Müdürlüğü ve Belediye Zabıtası çalışanlarına Mart-Nisan 2016 tarihleri arasında uygulandı.

Verilerin analizinde SPSS 24,0 bilgisayar programı kullanıldı. Veri analizinde tanımlayıcı istatistik olarak ortanca (1-3. çeyreklik) ve yüzde (%) dağılım kullanıldı. Kategorik verilerin analizinde Ki-kare testi, sürekli verilerin analizinde Kruskal-Wallis varyans analizi kullanıldı. Gruplar arası anlamlılığı tespit etmek için Bonferonni düzeltmeli Mann-Whitney U testi kullanıldı. $p < 0,05$ istatistiksel anlamlılık düzeyi olarak kabul edildi.

Bulgular

Araştırmaya katılan 49 çalışanın %40,0'i Emniyet Müdürlüğü, %35,0'i Belediye Başkanlığı, kalan %25,0'i ise Toplum Sağlığı Merkezi'nde çalışmaktaydı. Tütün denetimi yapanların yaş ortancası 40 (25–58) idi ve belediye ekiplerinin daha genç olduğu tespit edildi ($p=0,001$). Denetim yapanların %98,0'i erkekti ve tek kadın çalışan Toplum Sağlığı Merkezi'nde görev yapmaktaydı. Toplum Sağlığı Merkezi'nde tütün denetimi yapanların %83,0'ü, İlçe Emniyet Müdürlüğü'nde denetim yapanların %65,0'i, Belediye Başkanlığı'nda denetim yapanların %29,4'ü yüksekokul ve üzeri eğitim durumuna sahipti ($p=0,01$) (Tablo 1).

Son bir yıl içinde denetim ekiplerinin yaptığı denetim sayısı 100 (2–2000) idi. Toplum Sağlığı Merkezi'nde çalışan ekiplerin Emniyet ve Belediye ekiplerinden daha fazla sayıda denetim yaptığı tespit edildi ($p=0,001$). Yapılan tütün denetimlerinde ihlal olduğunu tespit ederek son 1 yıl içerisinde en az bir kere “4207 Sayılı Kanun Uygulamaları Tespit Formu” düzenlediğini ifade eden katılımcı oranı %59,2 idi ve kurumlar arasında son bir yıl içerisinde yapılan denetimlerde tespit formu düzenleme sayısı açısından fark yoktu. Katılımcıların %20,0'si İl Tütün Kontrol Kurulu'nda görevli idi. Çalışmaya katılan ve tütün denetiminde görev alanların %53,0'ü kendisini denetleme açısından yeterli görmekteydi ve bu durum yönünden kurumlar arasında bir fark tespit edilmedi (Tablo 2).

Denetim ekibindeki çalışanların %18,4'ü yasanın, vatandaşların bireysel haklarını kısıtladığını düşünürken, %38,8'i yasadın sonra işyerlerinin müşteri kaybına uğradığını düşünmekteydi ve bu görüşler açısından kurumlar arasında bir fark yoktu. Ayrıca katılımcıların %55,0'i “Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun” hükümlerini tam olarak okumamıştı (Tablo 3).

Katılımcıların %77,6'sı tütün yasaının genel olarak kabul gördüğünü, %71,4'ü ise yasadın sonra genel olarak sigara kullanımında azalma olduğunu ifade etti. Toplum Sağlığı Merkezi dumanız hava sahası denetim ekibinde çalışanlar diğer kurumların ekiplerindeki çalışanlara göre daha büyük oranda böyle düşünmekteydi ($p=0,009$). Denetim ekiplerinin %81,6'sı kapalı ortamlarda sigara kullanımında azalma olduğunu ifade etti ve kurumlar arasında bu düşünce açısından fark yoktu. Çalışmaya katılanların %36,7'si yasa ile ilgili yeterli denetim yapıldığını belirtti. Belediye ekipleri diğer tütün denetimi yapanlara göre

daha az oranda yeterli denetim yapıldığını ifade etti ($p=0,03$) (Tablo 3).

Denetimler esnasında herhangi bir sorunla karşılaştığını ifade eden katılımcıların oranı %49,0'du. En çok sorunla karşılaşan grup, Toplum Sağlığı Merkezi çalışanları idi ($p=0,001$). Tütün denetimi yapanların en çok karşılaştığı üç sorun sırasıyla; sözel saldırı (%44,9), tehdit edilme (%22,4) ve fiziksel saldırı (%14,3) olarak belirtildi. Toplum Sağlığı Merkezi çalışanlarının tütün denetimlerinde daha fazla sözel saldırıya maruz kaldığı tespit edildi ($p=0,001$). Diğer karşılaşılan sorunlarla ilgili olarak kurumlar arasında bir fark yoktu (Tablo 4).

Denetimlerin daha etkili olması için alınabilecek önlemlerle ilgili olarak; en fazla %63,3 oranında denetim ekibine ek ücret verilmesi beklenirken, bunu %40,8 oranında her ekipte polis veya jandarma bulunması ve %36,7 oranla denetim sonrası izinli olunması takip etti. Ayrıca, denetim ekibinde yer alanların dumanız hava sahası denetimleriyle ilgili daha çok hizmet içi eğitim alması, yasa ihlallerinde cezai yaptırımların arttırılması ve denetim ekibinde çalışanların başka iş yükünün olmaması gerektiği görüşleri belirtildi.

Tartışma

Ülkemizde tütünle mücadele konusunda kapsamlı olarak birçok plan ve program yürütülmekte, aynı zamanda il tütün kontrol kurulları tarafından düzenli olarak tütün denetimleri yapılmaktadır. Ancak bu denetimleri yapan personelin çeşitli sorunları olup, bununla ilgili olarak Türkiye'de yapılmış bir çalışma bulunmamaktadır.

Bu çalışmada katılımcıların dörtte üçü tütün yasaının genel olarak kabul gördüğünü düşünmektedir. Bu oran, Durusoy ve arkadaşlarının¹⁶ 2008 yılında İzmir'de yaptıkları çalışmada ise %60,0'a yakın bulunmuştur. Çalışmamızda bu oranın diğer çalışmadan yüksek olması, iki çalışma arasındaki yıl farkından kaynaklanmış olabilir ki, her geçen yıl kabul görme durumunun artması ve kurallara alışılmış olmasını beklemek olağandır.

Bu çalışmadaki katılımcıların dörtte üçü toplumun sigara kullanım alışkanlığının azaldığını, bundan daha fazla yüzdeyle de kapalı ortamlarda sigara kullanımının düştüğünü belirtmiştir. Bu düşünceleri destekler biçimde Dünya Bankası (WB) verileri sigara yasağının toplam tüketimde %4–10 azalmaya neden olduğunu ortaya koymaktadır¹⁷. İtalya'da 1990'da %32,0 olan sigara içme prevalansı 1995 yılındaki yasal düzenlemenin

Tablo 1. Dumansız hava sahası denetimi yapan ekiplerin tanımlayıcı özellikleri

	Toplum Sağlığı Merkezi n (%)	Emniyet Müdürlüğü n (%)	Belediye Zabıta n (%)	Toplam n (%)	p
Yaş	46,5 [29–58]	43 [32–53]	30 [25–54]	40 [25–58]	0,001
Cinsiyet					
Erkek	11 (%91,7)	20 (%100)	17 (%100)	48 (%98,0)	0,207
Kadın	1 (%8,3)	0	0	1 (%2,0)	
Eğitim durumu					
Lise	2 (%16,7)	7 (%35,0)	12 (%70,6)	21 (%43,0)	0,01
Üniversite, yüksekokul	10 (%83,3)	13 (%65,0)	5 (%29,4)	28 (%57,0)	
Medeni durum					
Evli	12 (%100)	18 (%90,0)	16 (%94,1)	46 (%94,0)	0,375
Bekar	0	2 (%10,0)	1 (%5,9)	3 (%6,0)	

Tablo 2. Dumansız hava sahası denetimi yapan ekiplerin Mart 2015-Nisan 2016 tarihleri arasında yaptıkları denetim sayıları ve denetimde yeterlilik durumları

	Toplum Sağlığı Merkezi n (%)	Emniyet Müdürlüğü n (%)	Belediye Zabıta n (%)	Toplam n (%)	p
Denetim sayısı	1150 [600–2000]	70 [10–200]	100 [2–800]	100 [2–2000]	0,001
Tespit formu sayısı	9 (%75,0)	12 (%60,0)	8 (%53,3)	29 (%59,2)	0,505
Denetim yeterlilik	7 (%58,3)	12 (%60,0)	7 (%43,5)	26 (%53,0)	0,662

Tablo 3. Dumansız hava sahası denetimi yapan ekiplerin yasadaki durumla ilgili düşünceleri

	Toplum Sağlığı Merkezi n (%)	Emniyet Müdürlüğü n (%)	Belediye Zabıta n (%)	Toplam n (%)	p
Genel olarak sigara kullanımı azaldı	12 (%100)	10 (%50,0)	13 (%76,5)	35 (%71,4)	0,009
Kapalı ortamlarda sigara kullanımı azaldı	12 (%100)	15 (%75,0)	13 (%76,5)	40 (%81,6)	0,194
Yasa ile ilgili yeterli denetim yapılmakta	6 (%50,0)	10 (%50,0)	2 (%11,8)	18 (%36,7)	0,03

Tablo 4. Dumansız hava sahası denetimi yapan ekiplerin karşılaştığı sorunlar

	Toplum Sağlığı Merkezi n (%)	Emniyet Müdürlüğü n (%)	Belediye Zabıta n (%)	Toplam n (%)	p
Sorunla karşılaşma	12 (%100)	7 (%35,0)	5 (%29,4)	24 (%49,0)	0,001
Sözel saldırı	12 (%100)	5 (%25,0)	5 (%29,4)	22 (%44,9)	0,001
Tehdit	5 (%41,7)	4 (%20,0)	2 (%11,8)	11 (%22,4)	0,155
Fiziksel saldırı	1 (%8,3)	5 (%25,0)	1 (%5,9)	7 (%14,3)	0,202

ardından 2006 yılında %24,3'e gerilemiştir¹⁸. Benzer şekilde, Norveç'te 2003 yılında 16–74 yaş aralığındaki bireylerin %27,3'ü sigara kullanırken, 2004'teki genel sigara yasasının ardından 2006 yılında bu yaş grubunda sigara kullanım sıklığı %24,5'e gerilemiştir¹⁸. Ülkemizde ise, 2012 yılında Türkiye genelinde yapılan küresel yetişkin tütün araştırmasına göre 2008'de %31,2 olan tütün kullanım prevalansının 2012 yılına geldiğinde %27,1'e gerilediği belirlenmiştir¹⁹.

Tütün denetimi yapan kurumlardaki çalışanlar üzerinde yapılan bu çalışmada dikkat çeken bir diğer bulgu da, yasanın uygulama sürecinde katılımcıların sadece %37,0'sinin yeterli denetim yapıldığını düşünmesidir. Bu oran, Tülüçü ve arkadaşlarının¹⁵ yaptığı çalışmada %15,7 olarak bulunmuştur. İşin içindeki grup olarak tütün denetimi yapanların çoğunun yeterli denetim yapılmadığını düşünmeleri düşündürücü bir bulgudur. Özellikle yöneticiler tarafından bu konuda gerekli

özenin gösterilmesi ve denetimleri yeterlilik anlamında destekleyecek gerekli önlemlerin alınması ile denetimlerde yeterlilik sağlanabileceği düşünülmektedir.

Çalışmamızda katılımcıların beşte birine yakını yasanın, vatandaşların bireysel haklarını kısıtladığı yönünde görüş bildirmiştir. Özcebe ve arkadaşlarının²⁰ Ankara'da kafe ve restoranlarda yaptıkları çalışmada, bu oran sigara içmeyen grupta %17,3'lük değeriyle bizim çalışmamızdakine yakın bulunurken, sigara içen grupta çok daha vahim olarak %47,6 bulunmuştur. 2011 yılında yapılan bir diğer çalışmada ise, yasa ile birlikte sigara kullananların haklarının elinden alındığını düşünen kişi oranı sigara içmeyen grupta %18,5 iken, içen grupta %59,3 olarak bulunmuştur²¹. Yapılan her denetimde kısa ve spot cümlelerle tütün tüketiminin birey ve çevresine verdiği zararlı etkiler ile yapılan denetimlerin asıl amacının kişisel hakları kısıtlamak değil, toplumu korumak olduğu şeklinde bilgilendirmeler yapılabilirse, bu görüşün azalabileceği kanaatindeyiz.

Katılımcılarımızın %38,8'i yasadan sonra işyerlerinin müşteri kaybına uğradığını düşünmektedir. 2010 yılında Kayseri'de kahvehane, lokanta gibi işletmelerdeki personel üzerinde yapılan çalışmada ise bu oran %44,4 bulunmuştur²². Ancak, bu düşüncelerin aksine ABD'de yapılan ve işletmelerdeki personel sayıları ile aylık gelirlerin değerlendirildiği bir çalışmada; toplam dokuz eyaletten sekizinde yasal düzenleme öncesine göre bir değişiklik olmadığı, bir eyalette ise çalışan personel sayısında düzenlemeden sonra anlamlı bir artış olduğu tespit edilmiştir²³.

Katılımcıların yarısının denetimlerde herhangi bir sorunla karşılaşmış olması bu denetimleri gerçekleştirmenin ne derece zor olduğunu göstermektedir. Özellikle Toplum Sağlığı Merkezi çalışanlarının tamamı dumanlız hava sahası denetimlerinde en az bir sorunla karşılaşmıştır. En sık karşılaşılan sorun sözel saldırı olsa da, fiziksel saldırı dikkat çekici düzeydedir. Fiziksel saldırıya maruziyet ilçe emniyet müdürlüğü ekiplerinde daha fazla olmakla birlikte, tüm denetim ekipleri için bir sorun teşkil etmektedir. Toplum Sağlığı Merkezi ve Belediye ekiplerinin bu konuda daha tedbirli davranmaları nedeni ile fiziksel saldırının daha az görüldüğü düşünülmektedir. Tehdit, bir diğer sorun olarak dikkat çekmektedir. Yerel yöneticilerin tütün denetimlerine gerekli desteği sağlaması ve deneticilerin arkasında durması ile bu sorun aşılabilecektir.

Son bir yıl içinde Meram ilçesinde yapılan denetim sayılarına baktığımızda Toplum Sağlığı Merkezi

ekiplerinin, Belediye ve İlçe Emniyet Müdürlüğü ekiplerinden daha fazla denetim yaptığı görülmektedir. Aynı zamanda iş yükünün büyük kısmını üstlenen Toplum Sağlığı Merkezi ekipleri diğer ekiplere göre daha çok sorunla karşılaşmış ve daha fazla oranda saldırıya maruz kalmaktadır.

Bu durum, katılımcıların %40,0'nun da düşüncesine paralel olarak göstermektedir ki, Toplum Sağlığı Merkezi ekiplerine denetimler esnasında polis veya jandarma ekiplerinin eşlik etmesi, hatta Toplum Sağlığı merkezi çalışanlarından bu görevin alınarak kolluk kuvvetlerine verilmesi faydalı olacaktır. Ayrıca, denetim görevinin sürekliliğinin sağlanabilmesi ve niteliğinin artırılması için ekiplere ek ücret verilmesi, denetim sonrası izinli sayılma gibi motive edici avantajların sağlanması ile daha etkin olarak tütünle mücadele yapılabileceği kanaatindeyiz.

Sonuç olarak 2009 yılında yürürlüğe giren bu yasanın hüküm düzeyinde kalmayıp uygulanmasında da yeterli seviyelere çıkması için denetimlerin çok daha etkin yapılması ve bunu sağlamak için birçok sıkıntısı olan denetim ekiplerinin beklentilerinin mümkün olduğunca karşılanması gerekmektedir. Ayrıca konuya dikkat çekmek ve çözüm önerileri geliştirmek açısından denetim ekiplerinin sorunlarına yönelik daha geniş kapsamlı çalışmalar yapılmasına gereksinim vardır.

Bu çalışma Konya-Meram ilçesinde yapıldığı için Konya'ya veya tüm ülkeye genellenememektedir. Ayrıca, Toplum Sağlığı Merkezi'nde denetimde görevli personelin tamamına ulaşılmışken, Belediye Başkanlığı ve Emniyet Müdürlüğü'nde görevli denetim ekibi elemanlarının tamamına ulaşılamamıştır.

Kaynaklar

1. World Health Organization. WHO Report on the Global Tobacco Epidemic, 2008: The MPOWER, http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/43818/1/9789241596282_eng.pdf; [accessed 21.07.17].
2. World Health Organization. Gender and Tobacco Control. A Policy Brief, http://www.who.int/tobacco/resources/publications/general/policy_brief.pdf; [accessed 21.07.17].
3. T.C. Sağlık Bakanlığı. Tütün Salgınını Kontrol Etmeye Yönelik Politika Paketi 2012, http://www.tapdk.gov.tr/piyasa_duzenlemeleri/tutun_alkol_kontrol/tutun_kontrolu/mevzuat_ve_belgeler/T%C3%BCt%C3%BCn%20Salg%C4%B1n%C4%B1n%C4%B1%20Kontrol%20Etmeye%20Y%C3%B6nelik%20Politika%20Paketi%20MPOWER,%20DS%20C3%96-Sa%C4%9F%C4%B1k%20Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1.pdf; [accessed 21.07.17].

4. World Health Organization. WHO Report on the Global Tobacco Epidemic 2011, http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/44616/1/9789240687813_eng.pdf; [Accessed 21.07.17].
5. Erođlu D. Kafeterya, lokanta çalışanları ve müşterilerinin sigara yasağı ile ilgili bilgi ve tutumları. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bil Enst, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2012.
6. Tauras J, Chaloupka F, Keith J, Brown D, Meyer J. Economic Impact of a Noncomprehensive Smoke-Free Air Law. *Health Promotion Practice* 2014;15:521–29.
7. Lewit E. M, Coate D. The Potential for Using Excise Taxes to Reduce Smoking. *J Health Econom* 1982;1(2):121–45.
8. Ross H, Chaloupka F. J. The Effect of Cigarette Prices on Youth Smoking. *J Health Econom* 2003;12:217–30.
9. Bilir N, Özcebe H. Kapalı ortamda sigara içilmesinin yasaklanması uygulamasının iç ortam hava kalitesine etkisi. *Tüberküloz ve Toraks* 2012;60(1):41–46.
10. Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun. Yayımlandığı Resmi Gazete: Tarih:28 01 2008 Sayı:26761.
11. Elbek O. Tütün Kontrolünde Ulusal Mevzuat. In: Aytemur ZA, Akçay ř, Elbek O. ed. Tütün ve Tütün Kontrolü. İstanbul: AVES Yay; 2010;53–80.
12. Ařut O. Tütün Kontrolünde 4207 Sayılı Yasanın Uygulaması. *Sürekli tıp eğitimi dergisi* 2010;19(1):38.
13. T.C. Sağlık Bakanlığı. Türkiye'nin Dumansız Hava Sahası Dünyaya "Resmen" Örnek Oldu, <http://www.sggm.saglik.gov.tr/TR,3881/turkiyenin-dumansiz-hava-sahasi-dunyaya-resmen-ornek-oldu.html>; [accessed 21.07.17].
14. Elbek O. Tütün Kontrolünde Gelecek Önerileri. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi* 2014;23;54.
15. Tulucu F, Aytemur Z, Hacıevliyagil S, Gunes G. Malatya İl Tütün Kontrol Kurulu Üyesi Kurum alışanlarının 4207 No'lu Kanunun İçerik ve Yürürlüğü Hakkındaki Tutumları. *Tr Toraks Derg* 2012;13;99–110.
16. Durusoy R, Aksan A, Hassoy H, Ergin I. Sağlıkçı Gençler Sigara Yasaklarını Destekliyor mu? Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Görüşleri. *Tr Toraks Derg* 2011;12;145–52.
17. Karaöz M, Albeni M, Büyükatlı F. Yasal Düzenlemelerin Sigara Tüketimi Üzerindeki Etkileri. *Alanya İşletme Fak Derg* 2010;2(2):19–36.
18. Gorini G, Costantinia AS, Paci E. Smoking prevalence in Italy after the smoking ban: Towards a comprehensive evaluation of tobacco control programs in Europe. *Prev Med* 2007;45;123–4.
19. T.C.Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu. Küresel Yetişkin Tütün Araştırması Türkiye 2012, http://www.halksagligiens.hacettepe.edu.tr/KYTA_TR.pdf; [accessed 21.07.17].
20. Özcebe H, Biçer B, Bilir N, Atilla S, Dođruel H, Kaya B et al. Evaluation of Tobacco Control Law at Cafe and Restaurants. *Eurasian J Pulmonol* 2015;17;42–48.
21. Özcebe H, Biçer B, Evran A, Matola BW, Kiraz S, Kaplan YG. Türkiye'nin Kapsamlı Tütün Kontrol Yasasından İki Sene Sonra Kahvehane Müşterilerinin Görüşleri (Ankara, 2011). *Tr Toraks Derg* 2013;14;11–8.
22. Balcı E, Öztürk A, Gün İ, şarlı ř. Kayseri'de kahvehane, kafeterya ve lokantalarda hizmet verenlerin tütün kontrolü yasına uyma ve destek durumu. *Tr J Public Health* 2016;14(1).
23. Loomis BR, Shafer PR, van Hasselt M. The economic impact of smoke-free laws on restaurants and bars in 9 states. *Prev Chronic Dis* 2013;10:120–127.